

Streszczenie rozprawy doktorskiej
pt. „Porwania rodzicielskie w ujęciu prawnym i kryminologicznym”
mgr Diana Dajnowicz-Piesiecka

Porwania rodzicielskie to problem coraz częściej eksponowany w doniesieniach środków masowego przekazu. Dyskusje o porwaniach rodzicielskich prowadzą również uczestnicy polskiej sceny politycznej. W dyskursie publicznym zauważalne jest więc rosnące zainteresowanie porwaniami rodzicielskimi, co można poczytywać jako sygnał, iż przedmiotowe zagadnienie stanowi aktualny problem społeczny o nasilającej się dolegliwości. Ze społecznym aspektem porwań rodzicielskich wiąże się również aspekt prawny oraz kryminologiczny – zachowanie rodzica polegające na uprowadzeniu lub zatrzymaniu swojego dziecka wbrew woli osoby powołanej do opieki nad tym dzieckiem wyczerpuje bowiem znamiona przestępstwa określonego w art. 211 kodeksu karnego.

Należy jednak zauważyć, że porwania rodzicielskie nie były dotąd przedmiotem szerszego zainteresowania naukowego prawników i kryminologów. Ta niewypełniona dotychczas luka naukowa dotycząca porwań rodzicielskich, zestawiona z coraz częstszym podejmowaniem tego zagadnienia w mediach oraz alarmowaniem o jego rosnącej skali przez organizacje pozarządowe i organy kontroli państwowej, konstruuje potrzebę rozwoju wiedzy naukowej w zakresie porwań rodzicielskich. Dlatego głównym celem rozprawy pt. „Porwania rodzicielskie w ujęciu prawnym i kryminologicznym” było uzupełnienie luki naukowej w obszarze wiedzy o porwaniach rodzicielskich o prawne i kryminologiczne aspekty przedmiotowego problemu. Tworzeniu rozprawy towarzyszyło również dążenie do określenia znaczenia prawa karnego w przestrzeni ochrony przed porwaniami rodzicielskimi dobra prawnego jakim jest rodzina. Uznano bowiem, że przeprowadzenie działań naukowych w tym zakresie, pozwoli, choćby w pośredni sposób, usprawnić walkę z problemem porwań rodzicielskich.

Rozprawa doktorska zbudowana jest z ośmiu rozdziałów, które poprzedza wprowadzenie i wieńczy podsumowanie. Pierwszy rozdział poświęcono metodyce badań. Rozdział ma charakter metodologiczny i przedstawiono w nim przedmiot i cel badań oraz problemy i hipotezy badawcze. W tym rozdziale omówiono także zastosowane metody, techniki i narzędzia badawcze oraz zarysowano organizację i przebieg przeprowadzonych badań.

W rozdziale drugim podjęto próbę przedstawienia porwań rodzicielskich na tle regulacji międzynarodowych i europejskich. W pierwszych dwóch paragrafach rozdziału przedstawiono

porwania rodzicielskie na tle aktów prawa międzynarodowego a także prawa europejskiego przyjętego przez Radę Europy i Unię Europejską. W rozdziale tym przedstawiono też prawnokarne regulacje dotyczące porwań rodzicielskich przyjęte przez ustawodawców innych państw europejskich w celu porównania z nimi rozwiązań przyjętych przez polskiego prawodawcę.

W rozdziale trzecim dokonano analizy dogmatycznej historycznych aktów prawnych obejmujących swoim zakresem regulacje dotyczące uprowadzeń lub zatrzymań małoletnich. Poznanie ewolucji polskiego ustawodawstwa miało na celu lepsze zrozumienie obecnych przepisów i ustalenie kierunku ich ewentualnych zmian. W pierwszej kolejności badaniu poddano przepisy państw zaborczych obowiązujące na ziemiach polskich. Następnie przeanalizowano przepisy dotyczące uprowadzenia lub zatrzymania dziecka z kodeksu karnego z 1932 roku oraz kodeksu karnego z 1969 roku.

W rozdziale czwartym przedstawiono analizę ustawowych znamion przestępstwa określonego w art. 211 kodeksu karnego z 1997 roku. W pierwszej kolejności omówiono kwestię podmiotu przestępstwa ze szczególnym uwzględnieniem rodzica jako sprawcy porwania dziecka. Następnie skupiono się na przedmiocie ochrony przepisu art. 211 kodeksu karnego, stronie podmiotowej i przedmiotowej przestępstwa, jego formach stadialnych i zjawiskowych, trybie ścigania oraz wymiaru kary i środków karnych a także zbiegu przestępstw i przepisów ustawy.

Trzy kolejne rozdziały mają charakter empiryczny. Rozważania w rozdziale piątym dotyczą dynamiki i etiologii porwań rodzicielskich. W tym fragmencie pracy przedstawiono dynamikę porwań małoletnich w świetle wyników badań statystycznych obejmujących dane Komendy Głównej Policji za lata 1998-2014. W rozdziale tym na podstawie analizy treści komunikatów policyjnych publikowanych na stronie internetowej Policji opisano także czynniki determinujące zachowania sprawców porwań rodzicielskich. Przyczyny porwań rodzicielskich przedstawiono również w świetle wyników analizy aktowej.

W rozdziale szóstym dokonano prezentacji obrazu porwań rodzicielskich jaki wyłonił się ze zbadanych akt spraw karnych. Przedstawiono w nim informacje osobopoznawcze sprawców porwań rodzicielskich oraz uprowadzanych bądź zatrzymywanych przez swoich rodziców małoletnich. Ponadto opisano sposoby i okoliczności porwań rodzicielskich a także przedstawiono wiadomości o czasie i miejscu popełniania porwań rodzicielskich.

W rozdziale siódmym skupiono się na reakcji wymiaru sprawiedliwości wobec porwań rodzicielskich ujętej przez pryzmat wyników badań statystycznych oraz aktowych. Na wstępie ukazano wiadomości o sądowej reakcji na przestępstwo z art. 211 k.k. na podstawie danych

Ministerstwa Sprawiedliwości. Następnie zaprezentowano jakie kary i środki karne orzekane były w sprawach poddanych badaniu aktowemu. W trzeciej części siódmego rozdziału, chcąc sprawdzić czy powszechnie podnoszony zarzut, iż porwania rodzicielskie postrzegane są przez polski wymiar sprawiedliwości wyłącznie jako problem o charakterze wewnątrzrodzinnym, opisano w jaki sposób o porwaniach rodzicielskich traktuje się w uzasadnieniach orzeczeń sądów karnych.

W ostatnim rozdziale rozprawy opisano kwestię zapobiegania porwaniom rodzicielskim. Rozdział ten podzielono na 3 trzy części. Pierwszą część poświęcono działalności polskich organów państwowych na rzecz zapobiegania porwaniom rodzicielskim. W drugiej opisano inicjatywy realizowane przez organizacje pozarządowe, zaś w trzeciej opisano proponowane zmiany w polskim prawie karnym, które mogłyby pomóc skuteczniej rozwiązywać problem porwań rodzicielskich.

Rozprawa zawiera również podsumowanie, w którym opisano weryfikację postawionych hipotez, a także Bibliografię, Wykaz tabel i wykresów oraz Aneks.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Bianca Dąbrowska-Przybyła', is centered on the page.